

ІНВЕСТИЦІЇ ТА ЇХ МІСЦЕ В ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ

вищої школи”, 2002. – 286 с.

5. Кравець В. Шлюб і сім'я. Історія і сучасність // Кравець В. Психологія сімейного життя. – Тернопіль, 1995. – Ч.1. – С.14 – 15.

6. Соціальна педагогіка/За ред. А.Й.Капської.

– К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 256 с.

7. Родинна педагогіка / А.А.Марущак, В.Г.Постовий, Т.Ф.Алексєєнко та ін. – К.: ПАРАПАН, 2002. – 216 с.

Оксана Попівняк, викладач

Дрогобицького державного педагогічного університету
ім. І. Я. Франка

ІНВЕСТИЦІЇ ТА ЇХ МІСЦЕ В ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ

У статті автор розкриває залучення іноземних інвестицій для розвитку та ефективності діяльності суб'єктів господарювання, а також вплив інвестицій на здійснення структурних перетворень в Україні.

Постановка проблеми. Особливої актуальності проблема бізнес-планування інвестиційних проєктів набула в умовах перехідної економіки України. Розробка бізнес-планів є невід'ємним елементом процесу приватизації, санації збиткових підприємств, залучення іноземних інвестицій, розвитку малого бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значна увага інвестиційній діяльності та організації інвестиційного процесу як на мікро, так і на макроекономічному рівнях приділена у працях вітчизняних вчених, зокрема: І.А.Бланка [1], М.В.Вачевського [2], Б.В.Гунського [4], А.А.Пересади [9],

Мета статті:

- з'ясувати суть, види та порядок розроблення інвестиційних проєктів;
- проаналізувати завдання та принципи планування інвестиційної діяльності;
- дати характеристику інвестиційного проєктування в умовах сучасної економіки;
- з'ясувати суть та виявити структуру бізнес-плану інвестиційного проєкту;
- дослідити механізми фінансового планування інвестиційного проєкту;
- проаналізувати техніко-економічне обґрунтування інвестиційних проєктів;
- обґрунтувати причини інвестиційної кризи та шляхи її подолання у економіці України;
- визначити проблеми ефективності планування та реалізації інвестиційних бізнес-планів вітчизняних підприємств;
- дати характеристику напрямів удосконалення механізму бізнес-планування інвестиційних проєктів.

Виклад основного матеріалу. Без реальних

інвестицій у новітні технології наші вітчизняні підприємства не зможуть вийти з економічної скрути. Пошук інвестиційних джерел за кордоном поки що не дає бажаного результату. Невпевненість у стабільності політики держави, висока корупованість усіх рівнів влади та інші чинники стоять на заваді припливу реальних коштів в Україну.

У системі відтворення, безвідносно до його суспільної форми, інвестиціям належить найважливіша роль у справі поновлення і збільшення виробничих ресурсів, а, отже, і в забезпеченні визначених темпів економічного росту. Якщо представити суспільне відтворення як систему виробництва, розподілу, обміну і споживання, то інвестиції, головним чином, стосуються першої ланки – виробництва, і, можна сказати, складають матеріальну основу його розвитку [3, 10].

Саме поняття інвестиції (від лат. investio – одягаю) означає вкладення капіталу в галузі економіки усередині країни і за кордоном. Розрізняють фінансові (покупка цінних паперів) і реальні інвестиції (вкладення капіталу в промисловість, сільське господарство, будівництво, утворення й ін.).

Реальні інвестиції – являють собою вкладення капіталу в яку-небудь галузь економіки чи підприємство, результатом чого є утворення нового чи капіталу збільшення наявного капіталу (будинку, устаткування, товарно-матеріальні запаси і т.д.).

Фінансові інвестиції – вкладення капіталу (державного чи приватного) в акції, облігації, інші цінні папери. Тут приросту реального капіталу не відбувається, відбувається лише покупка,

ІНВЕСТИЦІЇ ТА ЇХ МІСЦЕ В ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ

передача титулу власності. В наявності, таким чином, трансферні (тобто передатні операції).

Поняття інвестиційних ресурсів охоплює усі засоби виробництва, тобто усі види інструмента, машини, устаткування, фабрично-заводські, складські, транспортні засоби і збутову мережу, використовувані у виробництві товарів і послуг і доставці їх до кінцевого споживача. Процес виробництва і нагромадження цих засобів виробництва називається інвестуванням.

Інвестиційні товари (засоби виробництва) відрізняються від споживчих товарів тим, що останні задовольняють потреби безпосередньо, тоді як перші роблять це побічно, забезпечуючи виробництво споживчих товарів. Фактично, за своїм змістом, інвестиції представляють той капітал, за допомогою якого збільшується національне багатство. При цьому варто мати на увазі, що термін “капітал” не має на увазі гроші. Правда, менеджери й економісти часто говорять про “грошовий капітал”, маючи на увазі гроші, що можуть бути використані для закупівлі машин, устаткування й інших засобів виробництва. Однак гроші як такі нічого не роблять, а отже, їх не можна вважати економічним ресурсом. Реальний капітал – інструмент, машини, устаткування, будинки й інші виробничі потужності – це економічний ресурс, гроші, чи фінансовий капітал, таким ресурсом не є.

Інвестиції – це те, що “відкладають” на завтрашній день, щоб мати можливість більше споживати в майбутньому.

Інвестиції – це споживчі блага, що не використовуються в поточному періоді, а відкладаються в запас (інвестиції на збільшення запасів).

Інвестиції – це ресурси, що спрямовуються на розширення виробництва (вкладання у будинки, машини і споруди).

У системі національних рахунків України статистика інвестицій (капітальних вкладень) включає тільки матеріальні витрати (на машини, будинки, споруди), але не враховує найважливіші інвестиції в “знання”, “інтелект”, наукові дослідження й утворення. Подібний підхід, при якому в інвестиції включаються лише безпосередньо матеріальні компоненти, не дозволяє точно визначати дійсний обсяг інвестицій [6, 7, 8].

Таким чином, під інвестиціями розуміються ті економічні ресурси, що направляються на збільшення реального капіталу суспільства, тобто на розширення модернізацію виробничого

апарата. Це може бути зв'язане з придбанням нових машин, будинків, транспортних засобів, а також з будівництвом доріг, мостів чи інших інженерних споруджень. Сюди варто включати і витрати на утворення, наукові дослідження і підготовку кадрів. Ці витрати є інвестиціями в “людський капітал”, що на сучасному етапі розвитку економіки здобувають усе більше і більше значення, тому що, у кінцевому рахунку, саме результатом людської діяльності виступають і будинки, і споруди, і машини, і устаткування, і найголовніше, основний фактор сучасного економічного розвитку – інтелектуальний продукт, що визначає економічне становище країни у світовій ієрархії держав.

Структуру інвестицій можна представити за допомогою наступної схеми (див. схему 1).

Схема 1.

У системі в відносин розширеного відтворення інвестиції виконують найважливішу структуроутворюючу функцію. Від того, у які галузі народного господарства вкладаються засоби для його розвитку, залежить майбутня структура економіки: чи переважними будуть машинобудівні заводи, що випускають сільгосптехніку, чи машинобудівні заводи, що випускають військову техніку і спорядження. Чи далі перевага буде на боці будівельних фірм, що спеціалізуються на зведенні великих виробничих комплексів, чи на стороні будівельних фірм, що зводять комфортне житло.

Приватні інвестиції в основному зосереджені на задачі одержання прибутку. Отже, рівнем прибутковості кожної окремої галузі економіки, підгалузі, окремого підприємства визначається рівень інвестиційної переваги даної

галузі, підгалузі, підприємства.

Прибутковість – це найважливіший структуроутворюючий критерій, що визначає пріоритетність інвестицій.

Недержавні джерела інвестицій направляються насамперед у високорентабельні галузі зі швидкою оборотністю капіталу. У цих умовах сфери економіки з повільною окупністю вкладених коштів залишаються недоінвестованими. Надмірне інвестування приводить до інфляції (“перегріву” економіки), недостатнє ж – до дефляції. Ці країни полосою економічної політики повинна регулювати ефективна стратегія в області податків, державних витрат, кредитно-грошових і фінансово-бюджетних заходів, здійснюваних урядом.

Перехід до ринкових відносин в інвестиційній сфері насамперед стосується її джерел. Інвестиції можуть здійснюватися за рахунок власних фінансових ресурсів інвестора (амортизаційні відрахування, прибуток, грошові нагромадження, заощадження громадян, юридичних осіб і ін.), **притягнутих фінансових засобів інвесторів** (банківські, бюджетні, облігаційні кредити, а також засобу, отримані від продажу акцій, облігацій, пайових і інших внесків громадян та юридичних осіб), **бюджетних інвестиційних асигнувань і запозичених фінансових ресурсів** (кредити, позики).

За характером формування інвестицій, у сучасній макроекономіці, у зв'язку з побудовою моделей народного господарства, зокрема, моделей мультиплікатора, прийнято розрізняти автономні й індуковані інвестиції.

Інвестиції відіграють центральну роль в економічному процесі, вони визначають загальний ріст економіки. У результаті інвестування засобів в економіку збільшуються обсяги виробництва, росте національний доход, розвиваються і йдуть вперед в економічному суперництві галузі і підприємства, що найбільшою мірою задовольняють попит на ті чи інші товари і послуги.

Під автономними інвестиціями розуміється утворення нового капіталу незалежно від норми чи відсотка рівня національного доходу.

Під індукованими інвестиціями розуміють утворення нового капіталу в результаті збільшення рівня споживчих витрат.

Причинами появи автономних інвестицій є зовнішні фактори – інновації (нововведення), переважно зв'язані з технічним прогресом, розширення зовнішніх ринків, приріст населення,

перевороты, війни.

Автономні інвестиції дають первісний поштовх росту економіки, викликаючи ефект мультиплікації, а індуковані, будучи результатом зростлого доходу, приводять до його подальшого росту [5].

Висновки. Необхідність дослідження ринкових передумов розробки інвестиційної стратегії впливає з головних цілей інвестування: дохідності, зменшення ризику, зростання капіталу і ліквідності. При цьому вивчаються можливості застосування тих чи інших форм інвестування, тобто особлива увага повинна відводитись передінвестиційним дослідженням.

Передінвестиційні дослідження починаються з прогнозування інвестиційної стратегії, що передують етапу попередньої розробки будь-якого інвестиційного проекту, який, у свою чергу, складається з передінвестиційної стадії, стадії інвестування і стадії експлуатації (виробництва). Найважливіше на цьому етапі є дослідження інвестиційних ризиків, які поділяються на групи: проєктні, фінансові, будівельні, експлуатаційні. Оцінка ступеня інвестиційних ризиків є передумовою прийняття інвестиційного рішення.

1. Бланк И. А. *Инвестиционный менеджмент.* – К.: МП “ИТЕМ” ЛТД, “Юнай-тед Лондон Трейд Лимитед”, 1995. – 448 с.

2. Вачевський М. В., Вачевський О. М., Скотний В. Г. *Маркетинг.* – Львів, 2000. – 225 с.

3. Ватаманюк З. Г., Стирський М. В. *Проблеми застосування динамічних методів оцінки інвестиційних проєктів // Фінанси України.* – 1998. – №5. – С. 5 – 10.

4. Губський Б. В. *Інвестиційні процеси в глобальному середовищі.* – К.: Наукова думка, 1998. – 391 с.

5. Гальчинський А. *Обраним шляхом.* К.: Либідь, 1999.

6. Закон України “Про інвестиційну діяльність”.

7. Закон України “Про режим іноземного інвестування”.

8. Закон України “Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)” (проєкт) // Координаційний центр комерційного права України. – К., 1998. – 29 с.

9. Пересада А. А. *Основы инвестиционной деятельности.* – К.: Либра, 1996. – 344 с.

10. Стирський М. В. *Макроекономічні умови здійснення інвестиційної діяльності // Фінанси України.* – 1999. – №12. – С. 115 – 120.